

CD KLASSIEK

Tedere aanraking
Franz Schubert

De formidabele Sri Lankaanse pianiste Shani Diluka speelt een kruising van de oosterse en westerse cultuur. Ze werd geboren in Monaco en kreeg haar opleiding in Parijs. Op haar vijftiende behoort ze al tot de top van de klassieke muziek. In zeven jaar tijd won ze met haar vertolkingen van Beethoven, Grieg en Mendelssohn al minstens zestien internationale muziekprijzen. Op haar jongste cd brengt ze een verrijnd en meditatief Schubertprogramma, waaronder de sonate D 960, een van de laatste meesterwerken van de Oostenrijkse componist.

Diluka blijft nooit hangen bij het loutere technische spel, maar graaft tussen de noten en de lijnen van de partituur door naar de essentie. Geen wonder dus dat ze, gepokt en gemazeld als ze is in het klassieke Duitse repertoire, toch een boontje heeft voor Franz Schubert (1797-1828). In zijn muziek leerde ze de componist kennen als iemand die het eeuwige, het oneindige diep aanvoelde. En Diluka slaagt op de-

ze cd er heel goed in om net dat mooi te laten opvallen.

De cd is opgebouwd als een lange wandeling, geritmeerd door Schuberts *Ländler* (volksdansen) en walsen. Een wandeling die uiteindelijk uitkomt bij de grote vierdelige sonate D960 dat opent met een overbekend *molto moderato*. De componist schreef dit werk luttele maanden vóór zijn overlijden.

Na de lange eerste beweging verstilt alles tot een winterslaap, waarin Schubert willens nilens terecht komt, met loden dromen die de mens terugwerpen op zichzelf en zijn lot. Diluka roept die sfeer in het *andante* op met subtiel pedaalwerk. Het korte *scherzo* biedt vervolgens enig weerwerk om dan vorstelijk uit te monden in een merkwaardig *allegro* waarin oprechte vrolijkheid contrasteert met de duisternis en fataliteit van de mysterieuze – en in Schuberts geval nabije – dood.

Schubert slaagt erin oneindigheid en eeuwigheid op te roepen met een motief dat in de vier bewegingen van de sonate altijd opnieuw opduikt. Diluka's vertolking gaat daarin ver mee: bedachtzame tederheid die veel meer laat aanvoelen dan gezegd kan worden. Het mysterie kun je slechts zachtjes aanraken. (JC)

Franz Schubert, *Des fragments aux étoiles/Von den Fragmenten zu den Gestirnen*, door Shani Diluka, Mirare (distributie harmonia mundi), MIR 240, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

De uil vliegt weg
Leos Janáček

De voorbije jaren werden meerdere opnamen uitgebracht van het pianowerk van de Tsjechische componist Leoš Janáček (1854-1928). Vooral de cyclus *Op een overwoekerd pad* (1901-1908) genoot belangstelling, wellicht omdat delen ervan populair werden nadat ze in 1988 werden gebruikt in *The Unbearable Lightness of Being*, de verfilming van Milan Kundera's roman.

De verzameling van tien korte stukken *Op een overwoekerd pad* ontstond tussen 1901 en 1908. Als groep herinneren ze aan

Schumanns *Kinderszenen*, ruim zestig jaar ouder.

Het zijn poëtische miniaturen die met welhaast laconiek gemak een stemming of een beeld uit de natuur oproepen. Introvert en extravert wisselen elkaar af. Het fraaist van al is het dramatische laatste deel, *De kerkuil is niet weggevlogen* (in het Tsjechisch *Sýček nedletel*) waarin klatende *arpeggio's* de roep van een uil uitbeelden, een voorteken van de dood in de Tsjechische folklore.

Aanvankelijk had de componist de verzameling bedoeld voor harmonium, maar naarmate er meer deeltjes bijkwamen, werd het aangepast voor piano. De Brits Stephen Hough combineert dit fascinerende werk op deze cd met pianowerk van de Rus Alexander Scriabin (1871-1915), een tijdgenoot. (EDS)

Alexander Scriabin & Leos Janáček, *Sonatas & Poems*, door Stephen Hough (piano), Hyperion, CDA67895, 22,50 euro.

BOEK ERFGOED

Antwerpen van weleer
Tanguy Ottomer

Het tweede boek in de reeks *t Stad van vroeger* van de Antwerpse stadsgids Tanguy Ottomer brengt het vrijetijdsleven van de Antwerpenaren uit de twintigste eeuw tot leven. Van balzaal tot discotheek *Zillion*, van jeneverestaminet tot studentencafé en van wereldexpo naar Sinksenfoor – elk aspect van entertainment komt aan bod.

Zo krijgt de lezer een inzicht in het leven tijdens die periode. De invoering van het *congé payé* bijvoorbeeld, wat het de arbeider mogelijk maakte om eropuit te trekken. Of het verbod op jenever in cafés, waardoor bier de populairste drank werd.

Leuk om te zien zijn de vele illustraties uit die tijd. Geschilderde filmposters, affiches van de AB van zestig jaar oud en zwart-witfoto's van mensen op het strand van Sint-Anna brengen de sfeer van weleer tot bij de lezer. Een sfeer die volgens de auteur vrijer en minder verzuurd was dan nu het geval is en met veel minder regelneverij.

De verhalen over het bruisende Antwerpen van weleer lezen vlot, maar zullen vooral Antwerpenaren bekoren. Zij kunnen hun favoriete uitgaansplekken vergelijken met hoe het er honderd jaar geleden toeging. Toch is het ook voor niet-Antwerpenaren een interessante blik op het verleden en de ontspanningsmo-

gelijkheden van toen. De historische van enkele gebouwen wordt ook belicht. Zo deed de zaal *Scala* dienst als variététheater, balzaal en bioscoop.

De auteur vond het vroeger beviel beter, toen het gebruikelijk was een robbertje te vechten en toen de zure buur beter een pint kwam meedrinken. Daarbij verliest hij soms de voordelen van het hedendaagse uit het oog. Was het vroeger echt beter? Aan u om te beslissen. (AD)

Tanguy Ottomer, *t Stad van vroeger 2. Het bruisende Antwerpen van weleer*, Luster, Antwerpen, 2015, 165 blz., 19,95 euro, ISBN 978 94 6058 152 6.

BOEK GESCHIEDENIS

Vreemde vogels
Rik Van Cauwelaert

Rik Van Cauwelaert, die dit jaar 65 werd, is in het Vlaamse medialandschap *un grand seigneur*. Zonder hogeschoolopleiding, maar wel als telg van een vooraanstaande katholieke fa-

milie uit Vlaams-Brabant, startte hij zijn carrière als sportjournalist. Vanaf 2002 was hij hoofdredacteur en directeur van het weekblad *Knack* en tegenwoordig is hij columnist van de krant *De Tijd*.

Van Cauwelaert staat bekend om zijn scherpe, stevig onderbouwde analyses van de politiek. In *Tussen de plooien* vertelt hij echter bizarre randverhalen uit de Belgische geschiedenis en haalt hij veelal vergeten figuren van onder het stof, kortom verhalen die tussen de plooien van de vaderlandse geschiedenis vielen.

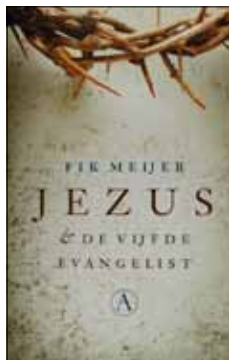
Rik Van Cauwelaert vertelt dat alles op meeslepende wijze en toont daarmee hoe de achterzijde van de geschiedenis vaak boeiender is dan de voorzijde.

Zo'n epos is dat van de jonge Belgische dichter Léon Kochnitz-

ky (1892-1965), die in 1920 minister van Buitenlandse Zaken werd in de bizarre ministerraad die de Italiaanse fascistische dichter Gabriele d'Annunzio in Fiume oprichtte. Uit het boek leren we ook hoe de Amerikaanse inlichtingendienst CIA na 1949 de Europese beweging tot integratie steunde en hoe een homoseksuele politicus uit 1850 nogal vreemd werd herdacht. (EDS)

Rik Van Cauwelaert, *Tussen de plooien. Een andere geschiedenis van België*, Polis, Antwerpen, 221 blz., 19,95 euro, ISBN 978 94 6310 030 4.

BOEK BIJBEL

Vijfde evangelist?
Fik Meijer

De Nederlandse classicus en drustend hoogleraar oude geschiedenis Fik Meijer is een van de meest gelezen schrijvers over de klassieke oudheid. In zijn jongste werk – enkele jaren geleden probeerde hij Paulus te herlezen – wil Meijer de historische Jezus tot leven brengen en dat wil dus zeggen dat hij moet schrijven over de Joodse Jezus.

De vijfde evangelist is niemand minder dan de Romeinse geschiedschrijver Flavius Josephus. Vanuit Josephus wil Meijer het leven van Jezus reconstrueren. In Josephus' twee belang-

rijkste werken, *De geschiedenis van de Joden* en *De Joodse oorlog*, speelt de achtergrond van de Joodse opstand tegen de Romeinse bezetting in de periode 66 tot 70 na Christus die resulteerde in de vernietiging van Jeruzalem in 70.

Flavius Josephus is de enige niet-christelijke tijdgenoot van Jezus die Hem vernoemt, maar vanaf de negentiende eeuw is men het er over het algemeen over eens dat die passage in latere tijden op z'n minst veranderd of zelfs volledig vervalst is door christelijke schrijvers.

Meijer leest dus over de Joodse geschiedenis en zoekt verbanden te tussen die geschiedenis en de figuur van Jezus, de verhalen over Hem zowel als over zijn boodschap. De bibliografie zegt genoeg. Meijer ging te rade bij de grote Bijbelsdeskundigen die de voorbije decennia over dat onderwerp schreven: John Dominic Crossan en John P. Meier die Jezus in zijn Joodse context lezen, eerstgenoemde zelfs als een gewone mens in een agrarische samenleving.

Breekpunt in Meijers benadering is natuurlijk de verrijzenis van Jezus. De auteur neemt een bevooroordeelde positie in: „Zijn volgelingen waren zich ervan be-

wust dat als ze niet iets speciaals bedachten, zijn beweging met zijn dood snel uit elkaar zou vallen” (blz. 289). Uit zijn lezing van de verrijzenisverhalen blijkt echter hoe weerbarstig die zijn. De ervaring van de ontmoeting met de verrezen Christus blijkt steeds ook met twijfel en ongelof te maken te hebben.

Meijer keert echter terug naar Flavius Josephus die als historicus zijn werk doet. Hij geeft Jezus zijn plaats in de geschiedenis, vermeldt dat Hij zeker heeft bestaan en een rol speelde. Meer niet. Flavius Josephus is dus geen evangelist te noemen. Dat zijn zij die door de twijfel gingen en in Jezus' leven zelf de boodschap gingen zien en lezen. (EDS)

Fik Meijer, *Jezus en de vijfde evangelist*, Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2015, 351 blz., ISBN 978 90 2530 037 1.